

Urška Smerkolj

VES TVOJ

*Ob tridesetletnici prvega obiska
papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji*

SŠK-SKU

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA
— Prva slovenska založba —

VSEBINA

Uvodna beseda 7

- 1 Čas nam prinaša nove naloge 9
- 2 Življenje je dar 12
- 3 Mladostno veselje 15
- 4 Živeti z vero 18
- 5 Začetek vojne 21
- 6 Viharni časi 24
- 7 Poklicanost 27
- 8 Duhovnik 30
- 9 Kaplan 33
- 10 Wujek 36
- 11 Profesor 39
- 12 Škof 42
- 13 Drugi vatikanski koncil 45
- 14 Nadškof in kardinal 48
- 15 Izvolitev 51
- 16 Sprejemem 54
- 17 Vsakdanjik 57
- 18 Apostol upanja 60
- 19 Obisk domovine 63
- 20 Svoboda in dostojanstvo 66
- 21 O dostojanstvu človeškega dela 69
- 22 Stalni boj 72
- 23 Materinska roka 75

- 24 Marija, naša mati 78
- 25 Marija, žena za naš čas 81
- 26 Božje usmiljenje 84
- 27 Vesoljni klic k svetosti 87
- 28 Da bi bili eno 90
- 29 Slovencem 93
- 30 Za življenje 96
- 31 Sijaj resnice 99

**SVETI JANEZ PAVEL II.,
EVANGELJSKI PRIČEVALEC**

Ob 30. obletnici obiska papeža sv. Janeza Pavla II. v Sloveniji, ki je potekal od 17. do 19. maja 1996, je primerno, da se njegovega življenja, dela, nauka in vsega papeškega služenja ponovno spomnimo in se zanj Bogu zahvalimo. Še posebej je lepo, da se ga spomnimo v šmarnicah, ki so prisotne tako v naših župnijah kot domovih. Na ta način bomo sprejemali zgled človeka, ki se je popolnoma zaupal Mariji in to izpovedal s svojim papeškim geslom: »Ves tvoj!« Po njegovem zgledu se bomo lahko v šmarnični pobožnosti tudi mi lažje povezali z Božjo materjo Marijo in se utrdili v veri. Geslo njegovega pastirskega obiska je bilo namreč: »Oče, potrdi nas v veri!«

Sveti Janez Pavel II. je bil tesno povezan z Marijo in v Marijinem mesecu nas je tudi obiskal. Čas njegovega obiska v Sloveniji je bil milostni čas. Z veseljem se vedno znova spominjam tistih lepih dni. Spomnim se čudovitega miru in medsebojnega razumevanja med vsemi ljudmi v Sloveniji. Kar naenkrat je bilo lepo in mirno; veliko je bilo sodelovanja med vernimi in nevernimi, med Cerkvijo in državnimi institucijami. Vse je bilo v nekem velikem prazničnem pričakovanju. Celo na vremenu se je poznalo, saj se je deževno obdobje za tri dni kar ustavilo in je posijalo sonce. Pred prihodom papeža je deževalo, takoj po odhodu

pa se je deževje nadaljevalo. Ljudje, ki smo prisostvovali srečanju, smo bili na poseben način zaznamovani ter obsijani s soncem, da se je pomladanska ogorelost poznala še nekaj časa. Papež je na obisku zelo poudaril povezanost z Marijo. Njegova prva pot z brniškega letališča je vodila na Brezje k Mariji Pomagaj. Zatem je prišel v ljubljansko stolnico, kjer smo skupaj molili in zapeli Marijine litanije z odpevi – kot pri šmarnični pobožnosti. Vsi trenutki njegovega obiska in vse njegove besede so bili velika milost.

Zato je primerno, da se po tridesetih letih srečanja spomnimo in osvežimo čudovita doživetja ter jih prenesemo na mlajše, ki tega niso doživeli. Naj nam pri tem pomagajo letošnje šmarnice, ki predstavijo svetega papeža s številnih zornih kotov. Hvaležni smo avtorici Urški Smerkolj, da je v šmarnicah predstavila bistvene trenutke življenja in poslanstva svetnika, ki je papež presežkov na mnogih področjih. Na preprost in globok način je predstavila bistvene poteze njegovega nauka, ki ga je papež s številnimi dokumenti in nagovori podaril Cerkvi in vsemu človeštvu. Evangeljske besede je papež povezoval z vsakdanjim življenjem človeka in tako ljudem odpiral vrata h Kristusu ter premagoval strahove. Naj njegov zgled svetosti pod Marijinim varstvom pomaga tudi vsem nam na naši poti svetosti!

Msgr. dr. Franc Šuštar,
pomožni škof

pa se je deževje nadaljevalo. Ljudje, ki smo prisostvovali srečanju, smo bili na poseben način zaznamovani ter obsijani s soncem, da se je pomladanska ogorelost poznala še nekaj časa. Papež je na obisku zelo poudaril povezanost z Marijo. Njegova prva pot z brniškega letališča je vodila na Brezje k Mariji Pomagaj. Zatem je prišel v ljubljansko stolnico, kjer smo skupaj molili in zapeli Marijine litanije z odpevi – kot pri šmarnični pobožnosti. Vsi trenutki njegovega obiska in vse njegove besede so bili velika milost.

Zato je primerno, da se po tridesetih letih srečanja spomnimo in osvežimo čudovita doživetja ter jih prenesemo na mlajše, ki tega niso doživeli. Naj nam pri tem pomagajo letošnje šmarnice, ki predstavijo svetega papeža s številnih zornih kotov. Hvaležni smo avtorici Urški Smerkolj, da je v šmarnicah predstavila bistvene trenutke življenja in poslanstva svetnika, ki je papež presežkov na mnogih področjih. Na preprost in globok način je predstavila bistvene poteze njegovega nauka, ki ga je papež s številnimi dokumenti in nagovori podaril Cerkvi in vsemu človeštvu. Evangeljske besede je papež povezoval z vsakdanjim življenjem človeka in tako ljudem odpiral vrata h Kristusu ter premagoval strahove. Naj njegov zgled svetosti pod Marijinim varstvom pomaga tudi vsem nam na naši poti svetosti!

Msgr. dr. Franc Šuštar,
pomožni škof

3

MLADOSTNO VESELJE

Karol Wojtyła je že kot otrok izgubil mater, čez nekaj let je umrl tudi njegov starejši brat Edmund. Z očetom sta ostala sama. Hudi udarci so poglobili njuno povezanost. Hodila sta na dolge sprehode, občudovala naravo in se veliko pogovarjala. Oče mu je s ponosom razlagal zgodovino poljskega naroda. Večkrat sta odšla v kino ali na kosilo v bližnjo gostilno. Vsak dan sta skupaj molila rožni venec. Karol se je ob njem učil sprejemati življenje kot dar in se ga veseliti tudi, ko je bilo težko.

Karol, ki so ga prijatelji klicali »Lolek«, je bil živahen fant. Bil je odličen športnik. S prijatelji je hodil v hribe in na smučanje. Rad je imel vožnjo s kajakom, plavanje in nogomet. Tudi pel je lepo. V župnijskem pevskem zboru je veljal za dobrega baritonista.

V gimnaziji je odkril, da ima igralske sposobnosti. Pridružil se je šolskemu gledališču in kmalu prevzel največje in najzahtevnejše vloge. Čez čas se je pridružil gledališki skupini v Wadowicach, kjer je razvil ljubezen do besede in spoznaval njeno moč, ki lahko doseže srce publike.

Kljub številnim prostočasnim dejavnostim je bil Karol odličen učenec. Na gimnaziji so ga spoštovali tako sošolci kot profesorji. Več dijaških organizacij ga je izvolilo za predsednika. Maturo je opravil z odliko.

Predvsem pa je bil Karol dober prijatelj, ki je sošolcem vedno rad pomagal pri učenju. Eden njegovih najboljših prijateljev je bil sošolec Jurek, sin predsednika judovske skupnosti. Skupaj sta igrala nogomet in se učila. To je bil čas, ko se je po Evropi širil nacizem, protijudovske ideje so dosegle tudi Poljsko. Poljski Judje so bili kmalu deležni nestrpnosti. Jurek je opazil, da ga nekateri sošolci gledajo postrani in se nočejo družiti z njim. Karol pa se ni spremenil in je ostal njegov prijatelj. Zavzel se je tudi za judovsko sošolko Anko, ki jo je vsak dan pospremil do šole, da bi jo zaščitil pred nestrpnimi Poljaki.

Za Karla je bila molitev vir moči in veselja. To se je kazalo v šoli, gledališču, športu in prijateljstvih. Vsak dan je na poti v šolo za kratek čas zavil v cerkev in se za nekaj trenutkov zadržal pred tabernakljem. Odnos z Bogom mu je pomagal ohranjati zavest, da nam je vse podarjeno, zato mu ni bilo težko svojega veselja deliti z drugimi. Podobno se tudi Marija, ki je spoznala, kako velike reči je Bog storil zanjo, ni prevzela ali se zaprla sama vase. Nemudoma se je odpravila k teti Elizabeti v želji, da bi bila tudi ona deležna tega veselja. Ob takšnem zgledu je svetemu Janezu Pavlu II. uspelo, da je ohranil izjemno mladostniško navdušenje nad življenjem in ga kot duhovnik, škof in papež delil z množicami. Njegova energija, ljubezen do ljudi, odprtost, veselje in notranja moč so do zadnjih dni izžarevali mladostno svežino, ki je dandanes redka celo med mladimi. Naj Marija tudi nam pomaga razumeti, da je vir našega veselja v Bogu in da veselje lahko množimo le, ko ga delimo z drugimi.

*Marija, začetek našega veselja, pomagaj nam, da se bomo
znali veseliti življenja.*

Sveta Marija, prosi za nas.

4

ŽIVETI Z VERO

Gimnazijec Karol je izžareval mladostno navdušenje nad življenjem. Veselil se je svojih talentov in jih skrbno razvijal. Razvijal pa je tudi svoj notranji svet in duhovno življenje. Družinsko okolje mu je pomagalo oblikovati globoko osebno vero, ki jo je živel zelo naravno in življenjsko.

Stanovanje, v katerem je Karol odraščal z očetom, je bilo prežeto z globoko, a nevsiljivo pobožnostjo. Ob vhodu je stala posoda z blagoslovljeno vodo. Stene so krasile svete podobe. V dnevni sobi je bil oltarček, ob katerem sta zjutraj molila. Ob večerih in prostih dneh je oče ob njem na glas prebiral odlomke iz Svetega pisma. Redno sta molila rožni venec. Njuno življenje je bilo veselo in gostoljubno. Odnos z očetom je bil za Karla prvo semenišče, v katerem se je nevsiljivo in pogosto zelo sproščeno uvajal v krščansko življenje. Skupaj sta hodila na dolge sprehode. Oče je sinu pripovedoval o zgodovini Poljske in vsakodnevnih dogodkih, o katerih je bral v časopisu. Včasih sta govorila v nemščini, da bi se fant navadil jezika, spet drugič pa sta razpravljala o filozofiji. Včasih sta v dnevni sobi igrala nogomet. Oče je branil vrata, Lolek pa je streljal na gol.

Naravni preplet med vero in vsakdanjim življenjem je Karla sam po sebi vabil, da je kot najstnik vse bolj

goreče iskal Boga. Bil je vnet ministrant, redno je hodil k spovedi, vsak dan je prejemal obhajilo in kazal znamenja vse trdnejše vere. Kljub temu ga sošolci niso imeli za pretirano pobožnega. Občudovali so ga, ker so njegov resen in odgovoren odnos do vere dopolnjevali prijaznost, izjemen smisel za humor in zanimanje za najrazličnejše dejavnosti, od športa do amaterskega gledališča. Vero je povezoval z vsakodnevnimi obveznostmi. Bil je odgovoren učenec, ki je redno pisal domače naloge in se veselil novega znanja. Med učitelji mu je največ zanimanja vzbudil mladi Edward Zacher, duhovnik in cerkveni ravnatelj srednje šole, fizik, astrofizik in inženir. Učence je popeljal v skrivnosti sončnega sistema, proti galaksijam, k atomom in ugankam mikrokozmosa. Pokazal jim je, da znanje, ki temelji na resnici, nikoli ne zavrača Boga, temveč, nasprotno, uči ponižnosti pred Stvarnikom. Takšen odnos do znanosti je prevzel tudi Karol, ki je pozneje kot papež zelo spodbujal znanstvena raziskovanja.

Pri petnajstih se je Karol včlanil v Marijino družbo. Čez pol leta so ga izvolili za predsednika wadowiške srednješolske veje. Bratovščina je pospeševala Marijino češčenje in pomembno vplivala na Karla, da se je sčasoma Marijinemu češčenju popolnoma predal. Občudoval je njeno tiho čakanje in preprostost. Kot Gospodova služabnica je trideset let čakala na znamenje in zaupala, da je njena izpolnitev v tem, da vestno živi svoj vsakdan. Njena vera je bila del življenja. Brez izrednih dejanj je izkazovala popolno predanost Božji volji. To vero je iskal mladi Karol – vero, ki presega tradicijo, navado ali običaj in postaja življenje samo. Vsakdanja opravila, obveznosti in dogodki postanejo

priložnost za srečanje z Bogom in iskanje njegove volje.
To je živa vera, ki prinaša polno življenje.

*Marija, Devica verna, pomagaj nam, da bo naša vera živa.
Sveta Marija, prosi za nas.*

8

DUHOVNIK

Karol Wojtyła si je kljub težkim vojnim časom prizadeval, da bi živel polno življenje, razvijal talente in odkrival svojo poklicanost. Spoznal je, da ga Bog kliče v duhovništvo. Na skrivaj je začel študirati teologijo. Novembra 1944 je kot bogoslovec tajnega semenišča obhajal obred tonzure in s tem prejel vidno znamenje posvetitve Bogu.

17. januarja 1945 so Nemci zbežali iz Krakova, naslednjega dne pa so v mesto vkorakale sovjetske čete. Po petih letih in petih mesecih je bilo vojne konec. Mladi semeniščniki se niso več skrivali. Preselili so se v nekdanje krakovsko semenišče. Polni upov, da se bo življenje v svobodni in neodvisni Poljski kmalu vrnilo v običajne tirnice, so bili hitro razočarani. Namesto poljske vlade v izgnanstvu je oblast prevzel nov totalitarni sistem. Za Poljsko je napočil čas tragedij, političnega nadzora, pomanjkanja, strahu in negotovosti. Boj za preživetje se je nadaljeval.

Karol je premišljeval, kje ga v teh zmedenih časih potrebuje Gospod. Razmišljal je, da bi vstopil v samostan bosonogih karmeličanov in se v popolni osami posvetil notranjemu življenju. Toda nadškof Sapieha Wojtyli ni pustil, da postane menih. Obvestil ga je, da po vseh vojnih izgubah Cerkev potrebuje škofjske duhovnike. Tako je Karol ostal v semenišču in z odliko opravil vse teološke

izpite. Profesorji so opazili, da je njihov najljubši učenec na vrhu vsake strani svojih oddanih spisov zapisal »Po Mariji k Jezusu«. To navado je Karol ohranil vse življenje.

Nadškof je odločil, da mora nadarjeni Karol vpisati doktorski študij teologije na vatikanski visokošolski ustanovi svetega Tomaža Akvinskega, splošno znani kot Angelicum. Še prej pa ga je nameraval po hitrem postopku posvetiti v duhovnika. To se je zgodilo 1. novembra 1946 v zasebni kapeli nadškofijske rezidence. Naslednji dan je bil praznik vernih rajnih, ko je duhovnikom dovoljeno trikrat maševati. Karol je zato v romarski kripti svetega Leonarda, obdan s sarkofagi poljskih kraljev ter v navzočnosti prijateljev in tete, daroval kar tri prve maše. V naslednjih dneh je daroval sveto mašo tudi v domači župniji v Wadowicach, za prijatelje iz Rapsodičnega gledališča pa nekaj dni pozneje v krakovski stolnici. Na spominske podobice je zapisal: »Velike reči mi je storil« in s tem pokazal, da začenja svojo duhovniško pot z Marijo, ki jo je pozneje kot papež imenoval Mati duhovnikov. V svojem prvem letu papeževanja je želel to, kar je kot duhovnik čutil do Marije, deliti z vsemi duhovniki Cerkve. V pismu jih je takole spodbujal: »Želim, da vsi, skupaj z menoj, v Mariji najdete Mater duhovništva, ki smo jo prejeli od Kristusa. Prav tako želim, da v posebnem smislu zaupate svoje duhovništvo njej. Vsak duhovnik mora v svojem srcu imeti mesto za Marijo, saj nas uči, kako biti popolnoma posvečen Kristusu.«

Marija, Mati duhovnikov, priporočamo ti vse naše duhovnike, naj bodo ponižni, usmiljeni in goreči v ljubezni do Boga in ljudi.

Sveta Marija, prosi za nas.

MARIJA, ŽENA ZA NAŠ ČAS

Z okrožnico *O Odrešenikovi Materi*, ki je izšla leta 1987, je papež Janez Pavel II. želel v Cerkvi obuditi novo in poglobljeno premišljevanje o Mariji in njeni materinski vlogi. Želel jo je približati preprostim vernikom kot mater, ki razume človeško življenje in nas podpira v veri. V okrožnici je papež razmišljal tudi o posebnem pomenu, ki ga ima Marija za ženske. Te lahko v njej odkrijejo skrivnost, kako v polnosti uresničiti svoje dostojanstvo. Razmišljanje je nadaljeval v apostolskem pismu *O dostojanstvu ženske*, ki je izšlo 15. avgusta 1988. Pri pisanju je papež upošteval mnjenja katoliških teologinj in filozofinj, redovnic in cerkvenih sodelavk.

Okrožnico začne z razmislekom o skrivnosti, da smo ustvarjeni in odrešeni kot moški in ženske. Zato imamo enako in neodtujljivo dostojanstvo, ki izhaja iz stvarjenja po Božji podobi. Marijin »da« potrjuje, da je bistvo človeškega dostojanstva v darovanju, ne pa v uveljavljanju ali zahtevi po avtonomiji. Papež je nato izpostavil problem popačenih odnosov med moškimi in ženskami, s spolno nadvlado vred. Izrazil je svoje strinjanje s feminističnimi gibanji, da so taki vzorci napačni, vendar poudaril, da resnična pot osvoboditve ni v tem, da se ženske uprejo moškim, temveč da se zavzamejo za svoje dostojanstvo. Menil je,

da si ženske ne smejo prisvajati moških značilnosti, ker so nasprotne njihovi ženski izviranosti. Cilj osvoboditve mora biti obnova skupnosti, svobodnega in enakega podarjanja, da bi dosegli enotnost moških in žensk po Božjem načrtu.

Janez Pavel II. je v apostolskem pismu pokazal, da je evangelij nedvoumen ugovor zoper vse, kar žali žensko dostojanstvo. Jezus je oznanjal darovanjsko ljubezen. Žene, s katerimi se je srečeval, so to resnico doživljale kot osvobajajočo, zato so ostale zveste in so bile ob njem tudi pod križem. Človekovo dostojanstvo se najgloblje izpolni v ljubezni. Ženska je v svojem bistvu posoda te ljubezni, zato ji je Bog zaupal človeka.

Papež je v pismu obžaloval, da je ženska v sodobnem času pogosto predmet užitka. To je boleča resničnost, ki pa je po njegovem mnenju priložnost, da svet ponovno odkrije duhovno lepoto ženske in utrdi njen položaj v družinskem, družbenem in kulturnem življenju.

Glede vloge, ki jo imajo ženske v Cerkvi, je papež leta 2003 zapisal: »Želimo podpirati polno sodelovanje žensk v življenju in poslanstvu Cerkve, da se bodo njihovi darovi močneje uveljavili tudi s sprejemanjem cerkvenih služb, ki so po pravu pridržane laikom.« Na vprašanje glede duhovništva žensk pa je odgovarjal: »Dejstvo, da Marija, Božja Mati in Mati Cerkve, ni prejela poslanstva, kakršno je bilo zaupano apostolom, in ne službe duhovništva, jasno kaže, da se ženskam duhovniško posvečenje ne podeljuje. To ne pomeni ne njihove manjvrednosti ne njihove diskriminacije.« Moški in ženske imajo v Cerkvi enako dostojanstvo, a različno poslanstvo. Pri tem se je ponovno vrnil k Mariji, ki je v poslušnosti Božji besedi

sprejela zahtevno poklicanost žene in matere. Ko je sprejela službo Bogu, je hkrati stopila v službo ljudi, to je v službo ljubezni.

»Ne imenuje se brez razloga Kraljica nebes in zemlje,« je zapisal papež. »Njeno kraljevanje je služenje! Njeno služenje je kraljevanje!«

Marija, Kraljica nebes, pomagaj nam, da se bomo kot moški in ženske veselili svojega dostojanstva in ga živeli v medsebojnem podarjanju.

Sveta Marija, prosi za nas.